

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
 เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๓๔
 จำให้ตีนะคำพูดแบบนี้

พระเถรนี้จะมามากเข้าเรื่อย ๆ นะวัดเรา ต่อไปนี้จะชั่วเยี้ย ๆ ละ ผมยิ่งแกล้งเท่าไร ภาระก็ยิ่งหนัก สำคัญกับหมู่กับเพื่อนนี่ซึ่ที่ผมหนักมาก เรื่องความฉลาดไม่ค่อยมีและไม่มี หมู่เพื่อนยังอยู่สบาย ๆ อันนี้มองไปนี่ แหม จะทำยังไง ก็ว่าเพื่อแก้กิเลสนี้มาที่เราเอามาพูด อยู่ที่นี่นะ กิเลสเป็นชนิดใดกับความเป็นอยู่ของเรานี้เป็นชนิดใด นี่ชิมันเข้ากันไม่ได้และเข้ากันไม่ได้เลยจะว่าไง หยาบ ๆ ต้องได้บอกได้กล่าวทุกสิ่งทุกอย่างไม่มีความแยบหรือแยบคายออกมาจากภายในใจพอเป็นแง่แห่งความฉลาด แ่งความคิดความอ่านอะไร ๆ เลย มันก็บอกอยู่อย่างนี้ เวลาจะเอาไปใช้กับกิเลสจะเอาอะไรไปใช้ ก็เอาแบบนี้เองไปใช้

ไปในครวัก็ได้อุดทุกวันนี้แหละ วันนี้ก็ไปดู ยิ่งนั้นเป็นชาวบ้านมาอยู่ในนั้น รำคาญจะตายนะผม ทนเอาเฉย ๆ ที่อนุญาตให้ทำครวันั้นก็ดี ไปต้องได้บอกได้กล่าว เพราะนิสัยชาวบ้านมันก็สุรุ่ยสุร่าย หาความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสวยงามความสะอาดไม่ค่อยมี มันเข้ากับกฎเกณฑ์ของวัดของศาสนาไม่ได้ซิ เราต้องว่าให้ ว่าแทบทุกวัน เมื่อวานนี้ก็ไปว่า วันนี้ก็เข้าไปดูอีกแหละ ก็อย่างนั้นแหละ มีแต่เรื่องของกิเลสทั้งนั้นนะ ที่ได้ดูนี่ก็คือว่า ไปชะไปล้างนั่นเอง มีแต่ความสกปรกของกิเลสมันแสดงตัวออกมา ในวัดของเราก็มีแต่ความเช่อ ๆ ซ่า ๆ ไม่ได้หน้าได้หลัง

กิเลสมันโง่เหรอ มันทำให้โง่ ใครจะฉลาดยิ่งกว่ากิเลส เมื่อได้ขึ้นเวทีพีดกันจนเต็มที่แล้ว เริ่มมีวิวัฒนาการด้านอรรถด้านธรรมแล้ว เรื่องของกิเลสมียังงี้ ๆ มันก็ค่อยตามรู้ตามเห็นกันไปเรื่อย ๆ นอกจากมันไม่มีวิวัฒนาการในจิตใจของเราแล้ว โอ้ย มองก็เหมือนกับหลับตามองนั่นแหละ มองอะไรก็หลับตามอง จะเห็นอะไร อันนี้ก็หลับตาใจมองมันจะไปเห็นอะไร นี่ซึ่ถึงได้ว่าหนักใจเกี่ยวกับเรื่องการชำระกิเลส ความเป็นอยู่ของพวกเราทุกวันนี้มันเหมือนกับจะเอามีดพับเล่มเล็ก ๆ ไปฟันข้างทั้งตัวให้มันตายนั่นแหละ พิเคราะห์ข้างทั้งตัวกับมีดพับเล่มเล็ก ๆ ไปผ่าข้างทั้งตัวมันเป็นไปได้ไหม นอกจากลูกข้างที่ไม่รู้ภาษาภาษาอะไรเท่านั้น มันเป็นอย่างนั้นละ สภาพความเป็นอยู่จิตใจของเรากับความฉลาดแยบคายของกิเลสที่อยู่เหนือหัวใจเรามันต่างกันขนาดนั้น เป็นคนละทวีปเลย จึงหนักใจ

เมื่อไม่ได้ผ่านมาก่อนก็ไม่มีอะไรจะมาพูด โง่ก็เคยโง่กับกิเลสนี้ โง่แสนโง่กับกิเลสก็เคยมาแล้ว โง่กับมันมากเท่าไรเรื่องกองทุกข์ความทรมานภายในจิตใจนี้ แหม ว่างั้นเลยนะ ทุกข์มาก มองไม่เห็นวีแววของกิเลสเลย แต่ความทุกข์เต็มหัวใจก็เพราะผลของกิเลสมันสร้างขึ้นมา พยายามหลายด้านหลายทางพลิกแพลงเปลี่ยนแปลงหลายส้นหลายคม หาอุบายแก้กัน เมื่อความไม่พอใจมีอยู่ ช่องที่พอที่จะออกได้เป็นไปได้อีกจะเริ่มมี เพราะความเสาะแสวงหาของเราที่อยู่ตลอด ถึงจะโง่แสนโง่มันก็พลิกหาจุดแห่งความฉลาดจนเจอไม่มากนักน้อย เริ่มเจอความสงบเย็นใจขึ้นมา ในขณะที่เดียวกันก็เห็นโทษแห่งความฟุ้งเพื่อเห่อเหิมหรือความฟุ้งซ่านรำคาญของใจ ซึ่งมีแต่เรื่องของกิเลสเป็นผู้ก่อขึ้นมา ผลักดันออกมาทั้งนั้น ๆ

ถ้าไม่มีความสงบใจเลยก็ไม่เห็นโทษแห่งความโง่มาจากอะไร เมื่อความสงบใจมีขึ้นเราก็เห็นโทษแห่งความวุ่นวายแล้วว่ามาจากอะไร มาจากความผลักดันของกิเลส เพราะสติไม่มี ตั้งไม่อยู่ตั้งไม่ติด มีแต่กิเลสเอาไปใช้เสียหมด ๆ เมื่อมีความสงบแล้วก็พอได้หายใจบ้าง เมื่อพอหายใจแล้วทำไมจะไม่มีแก๊จ มันก็ยั้งเน้นยั้งหนักลงไปเพื่อความสงบให้มากขึ้น ๆ โดยลำดับ มันเห็นโทษกันเป็นวรรคเป็นตอนไปอย่างนี้

การปฏิบัติธรรมไม่เห็นคุณเห็นโทษระหว่างกิเลสกับธรรมบ้างเลยนี้ มันใช้ไม่ได้นะ ให้กำหนดจดจำไว้ให้ดีคำนี้ มันต้องให้เห็นโทษเห็นคุณกัน เป็นข้อเทียบเคียงพืดเหวี่ยงกันไปกันมาก็ค่อยรู้ค่อยเข้าใจ เวลาสงบมันก็เห็นโทษแห่งความวุ่นวายให้หาความสุขความสบายไม่ได้ เพราะความวุ่นวาย ความวุ่นวายนี้เป็นมาจากความผลักดันของกิเลสที่ผลักดันให้ปรุงให้แต่ง ให้เป็นสัญญาอารมณ์กับเรื่องของกิเลสนั้นแหละ เพราะฉะนั้นมันจึงสร้างทุกข์ขึ้นมา ถ้าเป็นเรื่องของธรรมไม่สร้าง กิเลสก็ต้องสร้างแต่เรื่องของกิเลสขึ้นมาพอจิตสงบได้บ้างก็เห็นโทษเป็นขั้นเป็นตอนไป สงบมากเท่าไรก็ยังเห็นโทษแห่งความวุ่นวายมาก ถึงขนาดที่ว่าจิตได้ลงสนิทเต็มที่ความสงบเต็มที่ เพราะความชำนาญของสมาธิของความสงบ เพียงจิตปรุงยับเท่า่นั้นมันก็รำคาญแล้ว ขนาดนั้นนะ เพียงปรุงออกยับยับเท่า่นั้นก็ถือว่าเป็นความกระเทือนจิต เป็นความรำคาญ เป็นการก่อกวนจิตแล้ว เพราะฉะนั้นจึงไม่ยอมให้ปรุง มีแต่ความรู้แนวเป็นความสงบสบายอยู่นั้น ความคิดความปรุงนี่คือตัวก่อกวน แน่ะ มันรู้ไปถึงขนาดนั้นนะ

ยังไม่ต้องพูดถึงเรื่องอารมณ์ใดๆ แลละ เพียงปรุงยับ ๆ ขึ้นมาเท่านั้นมันก็กวนแล้ว ๆ กวนจิตที่สงบ ให้เห็นอย่างนั้นซึ่งการปฏิบัติธรรม เมื่อจิตเข้าสู่ความสงบอันละเอียด แม้แต่ความคิดปรุงยับ ๆ ยยับ ๆ มันก็กวนใจ มันหลบปั๊บทันทีเลย เข้าสู่ที่นั่นเลย เพราะ

เข้าสู่ความสงบมันเข้าง่ายนี่ เพราะฉะนั้นเวลาก้าวออกทางด้านปัญญามันเป็นเรื่องของความคิด ปัญญาไม่ใช่สังขารจะเอาอะไรมาใช้ แต่สังขารเป็นฝ่ายมรรคเท่านั้นเอง เช่นพิจารณาเรื่องกฎ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อสุภะอสุภัง ไม่เอาสังขารมาใช้จะเอาอะไรมาใช้ ก็ต้องเอาสังขารมาใช้ ก็ถือว่าเป็นความลำบาก แต่ลำบากฝ่ายเป็นธรรมก็ต้องฝึกกันพิจารณา

ที่แรกมันเห็นโทษกระทั่งถึงทางด้านปัญญา ไม่อยากคิดอยากปรุงเพราะกวนใจ พอก้าวเข้าสู่ทางด้านปัญญา ได้เห็นคุณค่าแห่งการพิจารณาแล้วมันก็มีแก้ไข เกิดความสนใจขึ้นมา เรื่องความติดในความสงบมันก็น้อยลงๆ ต่อไปก็เห็นว่าความสงบนี้ไม่เห็นเป็นประโยชน์อะไร อยู่เฉยๆ นั้น ปัญญาต่างหากเป็นธรรมชาติที่บุกเบิกออกให้รู้ให้เห็นความสัตย์ความจริงทั้งหลายที่มีอยู่รอบด้าน สมาธิไม่รู้ มีแต่ปัญญาเท่านั้นเป็นผู้รู้ๆ ที่นี้ก็ก้าวละนะ จากนั้นก็มาเห็นโทษแห่งความสงบที่วุ่นนอนอยู่เฉยๆ ไม่ได้ประโยชน์ เพียงความสงบไปเป็นวันๆ เท่านั้น หากความเปิดโล่งยิ่งกว่านั้นไม่มี

เพราะสมาธินี้เมื่อเต็มภูมิแล้วย่อมเหมือนกับน้ำเต็มแก้ว จะเอาน้ำที่ไหนมาเพิ่มอีก มันเต็มแก้วอยู่แล้วก็ล้นออกไหลออกหมด ไม่เลยจากปากแก้วไปได้เลย นี่สมาธิจะขนาดไหนก็เต็มภูมิสมาธิแล้วอยู่ ละเอียดขนาดไหนก็ละเอียดตามภูมิของสมาธิเท่านั้นไม่ใช่ในภูมิของปัญญา เพราะฉะนั้นเวลาก้าวออกทางด้านปัญญาซึ่งมีความละเอียดกว่ากันแล้ว ถึงแตกต่างกันมาก เทียบเคียงกันได้เหตุได้ผลควรจะมาตำหนิสมาธิจึงตำหนิได้ ว่านอนอยู่เฉยๆ ไม่เกิดประโยชน์ นั้น ปัญญามีความแยกคายสอดส่องมองทะลุไปในสิ่งที่ไม่เคยรู้เคยเห็น เป็นขึ้นมาๆ ด้วยอำนาจของปัญญา นั้นมันเห็นโทษกันไปเป็นระยะๆ อย่างนั้น ผู้ปฏิบัติธรรมที่จะได้รู้ธรรมเห็นธรรม ก็ต้องได้รู้จักเลสเห็นกิเลสในขณะเดียวกันๆ

เรื่องปฏิบัติทางด้านจิตใจนี้ละเอียดมากนะ ถ้าจิตไม่เป็นพุดอะไรก็ฟังอยู่เฉยๆ ถ้าเป็นแล้วมันรับกันทันที ถ้าต่างคนต่างเป็นพุดพอแยะๆ เท่านั้นมันเข้าใจทันทีๆ เป็นเครื่องดูต็มเสริมซึ่งกันและกัน คือเสริมกำลังกันให้มีแก้ไขมากขึ้นๆ เป็นอย่างนั้น ปัญญาก็ไม่มีชั้นหนึ่งชั้นเดียว ปัญญาขั้นใดที่จะใช้กับสภาวะธรรมประเภทใด ยกตัวอย่างเช่นกามราคะ เรื่องกิเลสตัณหาจะอย่างนี้ ปัญญาประเภทนี้ต้องเป็นปัญญาที่ผาดโผนโจนทะยานมากที่สุดทีเดียว หากพอเหมาะพอดีกับกิเลสประเภทที่มันผาดโผนโจนทะยานเช่นเดียวกัน จะเอาปัญญาที่เสียบๆ เคียงๆ หรือสบายๆ มาใช้ไม่ได้ มันหากบอกกันอยู่ในตัวว่าขนาดนี้ไม่พอ ต้องหนักเข้าไปอีก สติปัญญาชนิดนี้ไม่พอ มันหากเพิ่มของมันไปเองแหละ การพินิจพิจารณาผาดโผนมาก ปัญญาขั้นนี้ผาดโผนมากที่สุดทีเดียว ความรวดเร็วก็รวดเร็วตามความผาดโผนของมันนั่นแหละ

ละเอียดยหรือหยาบมันก็เอาโรคะตั้นหานั้นแหละเป็นประมาณ เหมือนกับว่าเอา เป็นหินลับปัญญาให้พอเหมาะพอดีกันไป ไม่มีใครบอกก็รู้อเอง พอหมดปัญหาในเรื่องรูป ภายที่เกี่ยวกับโรคะตั้นหานี้แล้ว เรื่องปัญญานั้นก็ค่อยละเอียดลงไปๆ หากเป็นในหลัก ธรรมชาติของตน ปัญญาที่ผาดโผนเต็มทีนี้ซึ่งเคยใช้อยู่ในขั้นนี้ก็ค่อยหมดปัญหากันไป เหมือนกับเราก้าวไปข้างหน้า ข้างหลังก็หมดปัญหาไปตามๆ กัน ยกเท้าขึ้นก้าวไปข้างหน้า ยกเท้าผ่านไปๆ นี้ ปัญญาที่เหมือนกันผ่านไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงปัญญาขั้นละเอียดเข้า ไปๆ นั่น ก็คือกิเลสมันอยู่ในขั้นนั้น ขั้นที่จะพอเหมาะพอดีกัน ท่านจึงเรียกว่ามัชฌิมา นี้ ละมัชฌิมาในวงปฏิบัติ

เพียงมัชฌิมาที่เราศึกษาเล่าเรียนมามันคาดมันเดาเอาเฉยๆ ท่านว่ามัชฌิมาปฏิบัติพา ให้เดินทางสายกลางๆ มันไม่เข้าใจสายกลาง ใครก็ใครเถอะเรียนมาเหมือนกันแต่ปฏิบัติ ไม่ถูก มีแต่ความจำเฉยๆ ความจริงไม่เข้าสู่ใจ ภาคปฏิบัติไม่ได้เข้าสู่ตัวเองเลยแล้ว มัน ไม่มีอะไรสัมผัสสัมพันธ์พอจะให้สะดวกใจได้เลยแหละ จึงต้องมีภาคปฏิบัติด้วย เมื่อถึง ปัญญาขั้นไหนๆ นี้หากพอเหมาะพอดีกับกิเลสขั้นนั้นๆ นามธรรมก็พวกเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ รูปธรรมก็เป็นเรื่องของปัญญาที่ผาดโผนเต็มทีนั้น เลยจากนั้นไปก็ค่อย ละเอียดเรื่อย ๆ ไป จนกลายเป็นเหมือนกับว่าน้ำซับน้ำซึ่มไป

ปัญญาไม่ใช่ขั้นเดียวนะ หากเป็นพอเหมาะพอดีอยู่กับผู้ปฏิบัติ เช่นว่าจะตบแต่ง อันนั้นตบแต่งอันนี้มันก็ไม่เชิงตบแต่ง มันหากพอเหมาะพอดีกัน เหมือนกับนายช่างเขา ปลุกบ้านสร้างเรือนนั้นแหละ ควรจะซิงซังตึงตังพินนั้นพินนี้โป่งป้างๆ ก็มี ควรที่จะทำให้ ละเอียดกว่านั้นก็เป็นเรื่องของนายช่างจะรู้กับหน้าที่การงานของตัวเอง นี่สติปัญญาของเรา ก็เหมือนกัน เมื่อควรถึงขั้นละเอียดมันก็เป็นไปๆ ละเอียดเรื่อย ๆ ไป จนกระทั่งถึง ละเอียดสุดเป็นน้ำซับน้ำซึ่ม หากเป็นอยู่อย่างนั้นๆ

ถ้าพูดถึงว่าเรื่องสังขารเราก็ไม่อยากจะพูดเสียแล้วว่าเป็นสังขาร ถึงปัญญาขั้นนั้น แล้วมันซึ่มนี้ สังขารมันยังมีบิบบๆ แยะๆ ปัญญายังมีบิบบๆ แยะๆ นะปัญญาขั้นหยาบ เช่น อย่างขั้นโรคะตั้นหานี้หยาบ สังขารที่เป็นฝ่ายมรรคนี้ต้องรุนแรง ปัญญารุนแรง จากนั้น ไปก็เบาลง พอละเอียดลงไปจริงๆ แล้วจะพูดว่าสังขาร หรือว่าปัญญาประเภทนั้นละเอียด ออกมาจากสังขาร หรือว่าสังขารออกมาเป็นปัญญามันพูดไม่ถูกนะ แต่มันไม่สงสัยในความ เป็นของตัวเอง เวลาจะนำออกมาพูดมันพูดได้ยากเพราะละเอียด ซึ่มไป ซึ่มซาบเหมือนกับ ว่ากิเลสนั้นเป็นเชื้อเพลิง แล้วไฟนี้ก็ค่อยซึ่มเข้าไปไหม้เข้าไป เชื้อเพลิงละเอียดขนาดไหน ค่อยซึ่มค่อยไหม้เข้าไป ลูกไปลามไปเรื่อย ๆ นั้นถึงขั้นที่เป็นอย่างนั้นก็มี นั้นละการ

ปฏิบัติต้องรู้ชัด ๆ ไปโดยลำดับลำดับา จนกระทั่งถึงวาระที่มันจะหมดจะสิ้นของมันแล้ว ไม่มีใครบอกมันก็รู้อของมันเอง

การปฏิบัติธรรมนี้ต้องมีความเข้มแข็ง ต้องมีความพินิจพิจารณา ใช้ปัญญาพินิจพิจารณาทั้งภายในนอกภายใน มันหากวิงวุ่นเอง ถ้าลงนิสัยของความคิดความปรุงมีอยู่ในหัวใจนั้นแล้ว ออกทางภายนอกก็คิด ใช้ความคิดความพินิจพิจารณา เข้าสู่ภายในยังเป็นของละเอียดจะไม่คิดไม่พินิจพิจารณาได้อย่างไร ต้องพินิจพิจารณาโดยไม่ต้องสงสัย หากเป็นอยู่ในหัวใจนั้นแหละไม่เป็นอยู่ที่ไหน ซึมซาบอยู่นั้น

ขั้นที่ไม่เห็นโทษอะไรเลย มีแต่ความเพลิดเพลิน ความฟุ้งเพื่อเห่อเหิมเต็มหัวใจ คือขั้นเราๆ ท่านๆ ธรรมดาซึ่งไม่มีภูมิของอรรถของธรรมเข้าเคลือบแฝงเลยนี้ เรียกว่ากิเลสติดลาดเต็มเหนี่ยวเลย มีแต่เพลินกับมัน ไม่ได้คิดเลยว่าได้เห็นโทษของมัน อย่างนั้นอย่างนี้ มีแต่คาดไปเฉยๆ ได้ยินท่านว่าโทษของมันเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ เราก็คาดไปเฉยๆ ไม่ได้ประจักษ์ในหัวใจ ถ้าภาคปฏิบัติได้ปรากฏเข้าแล้วมันประจักษ์จริงๆ ว่าโทษก็เห็นจริงๆ

จึงว่าความจริงกับความจำมันต่างกัน ความจำก็คือได้ยินจากครูบาอาจารย์ก็จำเอาไว้ แต่เมื่อเรายังไม่เป็นแล้วก็ไม่เป็นความจริง มันก็เป็นความจำอยู่นั้นแหละ เพราะฉะนั้นธรรมจึงไม่ถึงใจ เมื่อเป็นความจริงแล้วก็ต้องถึงใจๆ เป็นลำดับลำดับา ว่าเห็นโทษก็เห็นประจักษ์อยู่ในหัวใจ ดังที่ว่าโทษกับคุณเข้าถึงใจอย่างเดียวกันสะท้อนถึงใจๆ หรือว่าถึงใจเข้าถึงใจ เห็นโทษก็เห็นอย่างถึงใจ เห็นคุณของธรรมก็เห็นอย่างถึงใจ คือเห็นโทษของกิเลสก็เห็นอย่างถึงใจ เห็นคุณค่าของธรรมก็เห็นอย่างถึงใจๆ ทั้งสองอย่างนี้บวกกันเข้าในหัวใจดวงนี้แล้วทำไมจะไม่มีกำลัง

ต้องติดฝังๆ รอไม่ได้เลย ถึงขั้นรอไม่ได้ เป็นอย่างนั้นธรรมะ ไม่ใช่แต่กิเลสจะลากเราห้วงกุดหัวขาดไปแบบรอไม่ได้ ให้กิเลสมันพัดเอาไปเต็มเหนี่ยวของมัน เรียกว่ากิเลสรอไม่ได้ มันเอาเราอย่างนั้น จะเป็นอย่างนั้นถ่ายเดียว มันเป็นไปไม่ได้เมื่อมีธรรมเป็นเครื่องพัดเหวี่ยง เป็นเครื่องคัดค้านต้านทานกันแล้ว มันต้องเอากันเต็มเหนี่ยว จนกระทั่งถึงธรรมมีกำลังมากแล้วที่นี้เอาเต็มเหนี่ยวเลย รอไม่ได้ นี่ละที่ว่าเห็นโทษมาก เห็นคุณที่จะหลุดพ้นจากโทษ นี่ก็เห็นมากถึงหัวใจๆ แล้ว นั่นละหมุนทีเดียว รอไม่ได้ว่าจั้นเถอะ ถึงขั้นนี้แล้วขั้นรอไม่ได้ เป็นกับตายก็รอไม่ได้ว่าจั้น นอกจากสิ้นลมเสียเท่านั้น เป็นกับตายก็ปล่อยให้เป็นหลักกรรมชาติไปเสีย ขณะที่ชีวิตอยู่นี้เรียกว่ารอไม่ได้เลย

ร้อนไหมจิตใจเมื่อถึงขั้นร้อนจากกิเลสแล้ว ก็ต้องร้อนอย่างนั้น ไม่อย่างนั้นก็มีกำลังฆ่ากิเลสได้ยังไง ลงจิตใจเห็นโทษถึงขนาดนั้นแล้ว กำลังอะไรจะไปเท่ากำลังของใจที่จะติดดินให้หลุดให้พ้นไปได้ นั่นละเป็นความจริง ใครไม่บอกมันก็รู้อยู่ในหัวใจเจ้าของ อย่างพ่อแม่ครูจารย์ท่านตอบพระมหาเถระนะ ว่าเธออยู่คนเดียว เวลาปัญหาข้อข้องใจในธรรมในธรรมเกิดขึ้น เธอไปปลดเปลื้องกับใคร ไปปรึกษาปรารภกับใคร ท่านก็กราบเรียนว่าท่านฟังเทศน์อยู่ทั้งกลางวันกลางคืน นั่นฟังซิ คือตบต่อยกันอยู่นั่น ต่อสู้กันอยู่นั่น แก้กัณอยู่ในนั้น ในหลักธรรมชาติของจิตนี้ ผู้ไม่เป็นที่ไม่รู้ ผู้เป็นพอเย็บเท่านั้นเข้าใจทันที เพราะเป็นแบบเดียวกัน

นี่เรียกว่าขั้นรอไม่ได้ ต้องเป็นขั้นตบต่อยกันทั้งวันทั้งคืนเว้นแต่หลับเท่านั้น นี่ขั้นรอไม่ได้ขั้นกำลังใจ ทุกสิ่งทุกอย่างรวมอยู่ในกำลังใจหมด กำลังใจมีมากเท่าไรความพากเพียรยิ่งหมุ่นตัว ๆ เลย กำลังใจที่เป็นความมุ่งมั่นก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง ก็ทำความพากเพียรของเราให้มีความเข้มแข็งให้เผ็ดร้อนได้เหมือนกัน แต่กำลังใจที่เกิดขึ้นมาจากความเห็นโทษเห็นคุณระหว่างธรรมกับกิเลสนี้เป็นสำคัญมาก อันนี้หมุ่นตัวเลย รอไม่ได้ว่างั้นเลย จะเป็นจะตายก็ค้ำวารอนี้รอไม่ได้เลย จนกระทั่งกิเลสขาดสะบั้นออกจากหัวใจเสียเมื่อไรแล้วค่อยพูดกันว่างั้น

นี่ละทางเดินของผู้จะสิ้นจากทุกข์ท่านเดินอย่างนั้น แล้วเวลานี้ทางเดินอย่างนี้วิธีการเดินอย่างนี้ อย่างที่ว่ามานี้ มันจะไม่มีแล้วนะในวงศาสนาของเรา ในวงพระวงเณรของเรา เฉพาะอย่างยิ่งยกมาในวงปฏิบัติโลเลโลกเลกไปเสีย มันสำคัญที่ชอกก่อสร้างนั้นซี อยู่ไม่เป็นสุข คือเหมือนกับว่าแก้รำคาญ อยู่เฉยๆ ไม่ได้ กิเลสมันยุมันแหยมมันก้อมันกวนให้คันตรงนั้นให้คันตรงนี้ ให้เกานันให้เกานี้ แล้วก็ไปทำนั่นไปสร้างนี่ ติดต่อผู้คนญาติโยม เรื่องนั้นบ้างเรื่องนี่บ้างเป็นการแก้รำคาญ มันไปข้างนอกยิ่งเป็นการเพิ่มรำคาญเข้าไปอีก ๆ ผู้จะทรงมรรคทรงผลทำอย่างนี้ได้ยังไง ท่านไม่ทำ

ผู้จะทรงมรรคทรงผลต้องหมุ่นตัวกับกิเลสเท่านั้น ไม่ว่าจะวันว่าคืนยืนเดินนั่งนอนเว้นแต่หลับเท่านั้น จะหมุ่นตัวกันไป ยากลำบากขนาดไหนก็ไม่ถอย หมุ่นอยู่ในวงที่จะฆ่ากิเลส นี่ หมุ่นอยู่ในวงที่จะแก้ที่จะถอดถอนกิเลสนี้ อันไหนที่ไม่ใช่เป็นเรื่องการถอดถอนกิเลสแล้วจะทำให้ช้า หรือมีหน้าช้ายังเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินเพื่อแก้กิเลสฆ่ากิเลสนี้ด้วยแล้ว ท่านไม่ทำ แต่เดี๋ยวนี้กรรมฐานเรามันตรงกันข้ามแล้วนะ มันชอกก่อสร้างนั้นสร้างนี้ยุ่งนั่นยุ่งนี้ โห พิลึก ตำรับตำราท่านก็มี

การพูดอย่างนี้ไม่ได้เอาป่าๆ เลื่อนๆ มาพูด ถอดเอามาจากตำรับตำรามาพูดให้เพื่อนฝูงบรรดาลูกศิษย์ลูกหาทั้งหลายฟัง ในฐานะที่ได้เรียนมาบ้างพอประมาณ เราค้นคว้าจริงๆ ท่านสอนอย่างนั้นจริงๆ ดำเนินอย่างนั้น ไม่ได้มีแหละเรื่องพระสงฆ์องค์การในครั้งนั้นว่า ท่านไปเที่ยวสร้างนั่นสร้างนี่หรือยุ่งนั้นยุ่งนี้ ไม่มีในตำราก็บอกได้ชัดๆ อย่างนี้ มันไม่มีก็บอกว่าไม่มี ที่มีก็คือนี้แหละการเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา การบำเพ็ญสมณธรรมองค์ไหนก้าวออกจากสถานที่ที่ดีหรืออยู่ในสถานที่ที่ดี มีแต่อยู่เพื่อบำเพ็ญ ๆ ก้าวออกเพื่อบำเพ็ญ

เวลาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าทูลถามปัญหา มีแต่ปัญหาภาคปฏิบัติซึ่งเกิดขึ้นจากจิตตภาวนาทั้งนั้นๆ เวลาพระองค์รับสั่งหรือแก้ไขปัญหาเหล่านั้นก็มีแต่ภาคปฏิบัติทั้งนั้น ไม่ได้บอกว่าศาลาลงนั้นทำไมใหญ่ไม่โต ให้ใหญ่กว่านั้นให้กว้างขวางกว่านั้น เอาให้หลายชั้นกว่านั้น ท่านไม่ได้ว่าอย่างนั้นนี่นะ กุฎีกี้ให้มันหรุๆ หราๆ ให้สวยๆ งามๆ ศาลาก็ให้มันกี่ยุ่ชั้นอวดโลกเขา ท่านไม่ได้สอนว่าอย่างนั้นนี่ ที่ไหนพออยู่ได้อยู่เท่านั้นแหละ กระทบกระทบแต่บั้น ท่านไม่ได้หุหุหุอะไร

สำคัญที่ความมุ่งมั่นอยู่ในจิตตภาวนา สถานที่ใดเป็นที่เหมาะสมกับการภาวนา สถานที่นั้นละเป็นสถานที่ท่านปักใจมาก ท่านมักจะอยู่ที่เช่นนั้น ภาวนาด้วยความสะดวกสบาย ท่านเข้าไปหาพระพุทธเจ้าก็นำธรรมเข้าไปถวาย ธรรมนั้นเป็นธรรมที่ได้ปฏิบัติมา ได้รู้ได้เห็นมานำไปถวายพระพุทธเจ้า ถ้าเป็นปัญหาข้อข้องใจซึ่งกำลังดำเนินอยู่ก็เล่าถวายหรือทูลถามปัญหาท่าน ท่านก็ทรงแก้ไขให้ และผู้สำเร็จเป็นมรรคเป็นผลมาแล้ว ท่านก็ทรงอนุโมทนา นั้นเป็นอย่างนั้นนะ

ท่านไม่ได้มาอนุโมทนา เรื่องไม้เรื่องอิฐเรื่องปูนเรื่องหินเรื่องทราย เรื่องเหล็กเรื่องหลา อย่างพวกกรรมฐานผีบ้าเรานี้ละ อันนี้มันเป็นบ้ากันหมดวงกรรมฐานเราเวลานี้ ไม่ได้ฟังเสียงกันนะ คัมภีร์มีอยู่ยังไงมันไม่ได้สนใจกับคัมภีร์ มันสนใจกับกิเลสต้นหาความเป็นบ้าหน้าด้านอย่างเดี๋ยวนี้ แล้วการก่อสร้างนี้ไม่ไปรบกวนชาวบ้านญาติโยมจะไปรบกวนใคร เราไม่มีเงินสักสตางค์ก็ต้องไปติดต่อเข คนนั้นได้ห้าคนนี้ได้สิบคนค่าสมาคมกับญาติกับโยม มีแต่คอยจะกินดับกินปอดเขา กรรมฐานผีปอบอย่างนี้มันใช้กรรมฐานของศาสนาเมื่อไร จำเอานะที่พูดนี้ เราไม่ได้เอาเรื่องป่าๆ เลื่อนๆ มาพูดนี้

พระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลายตลอดพระทั้งหลายในครั้งพุทธกาล ท่านดำเนินอย่างไรก็นำมาสอนหมดนี้ มีแต่ภาคปฏิบัตินะ ไม่ได้มีภาคยุ่งเหยิงวุ่นวายอย่างที่เป็นอย่างเวลานี้ เดี๋ยวนี้มันไปคนละทวีปกันนะ ศาสนาคำสอนของพระพุทธเจ้ามียังไงๆ เห็นอยู่ไม่

สนใจที่จะปฏิบัติตาม เอาตามอำนาจของกิเลสตัณหาที่มันลากมันเข็นไปไหนก็ไปตามเรื่อง ตามราวของมัน แขนขาดก็ขาดไป หัวขาดขาดไป ไม่ได้สนใจว่าแข่งขาดขาดหัวขาด เพราะกิเลสลากไปอะไรเลยแหละ นี่ชิมันสำคัญ

จะไปหาหุหุอะไร ให้หุหุในหัวใจดูซิ แล้วเอามาเทียบกันซิกับสิ่งเหล่านี้ เพียงแต่สมาธิเท่านั้นมันก็เป็นพากฟ้าพากแผ่นดินไปแล้วแหละ ความห่างไกลกันคนละ ทวีปไปแล้วกับสิ่งเหล่านี้ เพียงสมาธิเท่านั้นไม่ต้องมากละนะ ความสงบเย็นของจิตที่ไม่ต้องยุ่งเหยิงกับอะไร มันเป็นอย่างกับความยุ่งเหยิงวุ่นวายติดดินเป็นบ่าอยู่นั้น มันเป็นอย่างใจดูมันก็รู้นี้ เพราะฉะนั้นผู้บำเพ็ญเมื่อไม่มีธรรมชั้นสูงกว่านั้นจึงติดสมาธิได้ เพราะเป็นความสุขความสบายหายกังวลทุกอย่าง เรื่องราคาตัณหาเป็นต้นก็ไม่กวนนะ ไม่ได้กวน มันไม่ได้คิดออกไปนี้ มีแต่ความสงบแน่วอยู่นั้นไม่มีอะไรมากวนใจ จากนั้นก็เริ่ม ปัญญาละซี

สมาธิเป็นผู้กวาดต้อนกิเลสเข้ามาในวงแคบ ทีนี้ปัญญาเข้าตีต้อนมันละซี ฟาดฟัน หั่นแหลกกันลงไปๆ ปัญญาจึงเป็นเครื่องสังหารกิเลสโดยตรง สมาธิเป็นเครื่องตีตะล่อมเข้ามาและเป็นเครื่องหนุนปัญญาให้มีกำลัง ท่านจึงสอนว่า สมาธิปริภาวิตา ปัญญา มหปผลา โทติ มหานิสสา ปัญญาที่สมาธิอบรมหรือหนุนหลังแล้วย่อมเดินได้อย่างคล่องตัว ท่านพูดทางภาคปฏิบัติเป็นอย่างนั้น เพราะเหตุไร เพราะจิตที่เป็นสมาธิแล้วไม่ยุ่งเหยิงวุ่นวายกับอารมณ์ต่างๆ พอที่จะแจลบอกไปนอกกลุ่มนอกทางเพราะอิมตัวแล้ว อิมอารมณ์ทั้งหลายไม่คิด พาทำงานอะไรก็ทำตามคำสั่ง

แม้ออกทำงานแล้วก็คอยแต่จะเข้ามาสู่ความสงบนี้เสีย เหมือนกับว่าเป็นความขี้เกียจ ไม่อยากทำการทำงานอะไร คิดอ่านไตร่ตรองอะไร เมื่อยังไม่เห็นคุณค่าของทางด้านปัญญา มักจะหลบเข้ามาสู่สมาธิมาอยู่ในความสงบนี้เสีย ให้เถลไถลออกไปนอกกลุ่มนอกทางไปคิดวุ่นวายกับรูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัสทั้งหลายภายนอกอย่างนั้นไม่ไป จิตเป็นสมาธิจึงเรียกว่าจิตอิมตัว คือ อิมอารมณ์ทั้งหลายเหล่านั้นไม่ยุ่ง ทั้งๆ ที่มันก็มีอยู่นั้นแหละ แต่ไม่มากวนใจ อำนาจแห่งความสงบนี้รุนแรงยิ่งกว่าสิ่งเหล่านั้นจึงไม่ไปยุ่ง เพราะฉะนั้นจิตสงบนี้จึงพาเดินทางด้านปัญญาได้อย่างคล่องตัว มันอิมตัวแล้วนี้พาทำงานอะไรก็ทำได้

แต่ก่อนท่านพูดกันพูดแต่เรื่องมรรคเรื่องผล แต่ทุกวันนี้พูดกันเรื่องการบ้าน การเมืองการได้การเสีย พูดกันเรื่องการก่อการสร้างยุ่งนั้นยุ่งนี้ ไม่มีเรื่องอรรถเรื่องธรรมเข้ามาเจือปนเลย เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องของโลก แล้วพระเราไปแย่งงานของโลกมามันก็เลวกว่าโลกละซี ไปแย่งเขามาทำไม ก็รู้อยู่แล้วว่าเราเป็นพระ เราตั้งใจประพฤติปฏิบัติเพื่อ

อรรถเพื่อธรรม ไม่ใช่เพื่ออิฐปูนหินทรายเหล็กหลากฎิศาลาหลังใหญ่เท่าภูเขาเนื้ออะไรกันนี้ นะ ไปยุ่งกับมันทำไม อยู่ไหนอยู่ไปซี จะว่าอะไรเรื่องของโลกเขา

เรื่องธรรมเป็นธรรม เรื่องโลกเป็นโลกอย่าให้มาก้าวกายกัน หน้าทีของเราจะปฏิบัติ ยังไง ใครจะมาตำหนิตีเตียนอะไรก็เป็นเรื่องของโลก ฟังแต่ว่าโลกกับธรรมเป็นไร ให้เล็ง ดูอรรถดูธรรมเป็นเข็มทิศทางเดินหรือเป็นที่เกาะนั้นเถอะ จะไม่เสียจิตใจเรา อันนี้อะไรก็มีแต่เรื่องเอาโลกเข้ามาเป็นใหญ่เป็นหัวหน้าให้ลุดให้ลากไป อะไรก็อยากให้เป็นเหมือนโลกเขา ๆ สุดทำยวัตก็ให้เป็นเหมือนโลกเขา วัตก็ให้เป็นเหมือนบ้านเขา พระก็ให้เป็นเหมือนโยมเขาไปอย่างนั้นได้เทรอ ก็มันคนละเรื่องไม่ใช่เรื่องเดียวกัน

นี่ก็ค่อยๆ ค่อยๆ ด่วนไป ๆ นะ ต่อไปจะไม่มีแหละ ตำราก็ถูกกักถูกกันไว้ถูกขังไว้ใน ตู้ในหีบไปหมด เลยมีแต่กิเลสออกเฟ่นพ่าน ๆ ตีตลาดตเลตีพระตีเณร สุดทำยวัตก็ตีทั่วโลกทั่วสงสาร มีแต่กิเลสเป็นพินเป็นไฟเผาไหม้ไปได้หมด ธรรมก้าวออกมาไม่ได้แล้วก็ต้องเป็น อย่างนั้น ถ้ายังมีธรรมอยู่ก็เหมือนกับมีน้ำดับไฟ นี่ปล่อยให้มีมันไหม้ตลอด ก็เป็นถ้าเป็น ถ่านไปตาม ๆ กันไปหมดนั่นแหละ

โลกร้อนร้อนเพราะอะไร พิจารณาให้เห็นสาเหตุของมันซิ ไม่ว่าโลกนอกโลกไหน แหละ โลกเขาโลกเราเรียกว่าโลกด้วยกันทั้งนั้นแหละ ถ้าเป็นเรื่องของกิเลสเข้าไปแทรก แล้วต้องเป็นทุกข์มากน้อยจนได้ ก็เพราะไม่เห็นโทษของมันนั่นเองจึงต่างคนต่างเสาะต่าง แสวงหา จับแล้วจับ ขยันจับ-จับไฟ แต่เวลาไฟร้อนแล้วก็บ่น ใครไปจับมันถึงได้ร้อน-ไฟ ไม่คิดนี่

นี่เรื่องกิเลสมันก็เป็นเหมือนพินเหมือนไฟ ท่านถึงว่า ราคคฺคิ โทสคฺคิ โมหคฺคิ มันมีแต่พินแต่ไฟทั้งนั้น ไปจับมันก็ร้อนนะซี ผู้ไม่จับเป็นยังงี้ก็ไม่ร้อน ผู้ผ่านสิ่งเหล่านี้ไปได้เป็นยังงี้อีก นั่นเป็นชั้น ๆ ตอน ๆ กันนะ ผู้ผ่านไปไม่มี ราคคฺคิ โทสคฺคิ โมหคฺคิ ภายในหัวใจแล้วเป็นยังงี้ใจดวงนั้น มันเป็นชั้น ๆ อย่างนั้นนะ คุณภาพของใจที่มีธรรมกับ ไม่มีธรรมต่างกันอย่างนั้น

เราจะเอาอะไรมาทุกขในหัวใจไม่มี ขอให้กิเลสทุกประเภทได้สิ้นลงไปจากหัวใจเถอะ คำว่าทุกข์ภายในใจนี้ไม่มีตั้งแต่ขณะที่บรรลุธรรมปឹងขึ้นมาหนเดียวเท่านั้นพอ ไม่ต้องซ้ำ ๆ ซาก ๆ การบรรลุธรรมถึงโลกุตระธรรม คือได้ขั้นอรหัตบุคคลแล้ว แม้ตั้งแต่ชั้น พระโสดา สกิทาคา อนาคา ท่านก็ไม่ได้มาซ้ำซากนี้ เมื่อถึงขั้นถึงภูมิอะไรแล้วก็อยู่ แล้วก็ก้าวหน้าขึ้นไป ถ้าตกลงมาก็ตกลงมาภูมิเก่าที่เป็นพื้นฐานนั้นไว้เสีย ยิ่งอรหัตภูมิแล้วปឹងเดียวเท่านั้นไม่ต้องมาซ้ำซาก

นั่นแหละขณะที่ตัดสาเหตุแห่งทุกข์-สมุทัยส์จออกในขณะนั้นปิ้งเดียวแล้ว ก็เท่ากับตัดทุกข์ในขณะเดียวกัน แล้วจะเอาทุกข์จากไหนมาให้เป็นทุกข์ภายในจิตใจ ก็กิเลสคือสมุทัยไม่มีแล้วทุกข์จะลอยลมมาจากไหน หรือจะลอยมาปากเมฆไหนมาเข้าสู่หัวใจท่านพระอรหันต์ให้ท่านได้รับความทุกข์ มีที่ไหนฟังซิ นั่นละท่านว่านิโรธๆ ก็เมื่อดับสมุทัยแล้วทุกข์ก็ดับไปเอง เพราะทุกข์เป็นผลของสมุทัย สมุทัยคืออะไร ก็คือกิเลส กิเลสขาดสะบั้นไปจากหัวใจแล้วเอาทุกข์มาจากไหนมาสืบมาต่อพอให้มีความทุกข์อีก ในพระอรหันต์ท่านที่บรรลुरुธรรมแล้วยังมาเป็นทุกข์ทางใจอีกไม่เคยมี

เรื่องทุกข์ทางกายมีได้ด้วยกัน เพราะกายเรากายเขากายโลกกายของพระอรหันต์เหมือนกัน เป็นรูปขันธ์ด้วยกัน มีการเจ็บไข้ได้ป่วยปวดหัวตัวร้อนมีหิวมีกระหายเหมือนกัน เพราะอันนี้เป็นโลกด้วยกัน แต่ยังไงก็ไม่เข้าไปถึงภายในจิตใจ อันนี้เป็นแต่เพียงว่ามันมีเงื่อนไขต่อกันอยู่กับสิ่งปัจจัยทั้งหลายที่ควรจะสนับสนุนกัน มันก็เกี่ยวข้องกันไปเท่านั้น แต่ใจไม่มีอะไร อาหารพอตัวแล้วไม่มีอะไรเข้าไปยุ่งแล้ว ท่านจึงไม่มีทุกข์

ฟังซิพระอรหันต์ว่าท่านเสวยทุกข์เวทนา เอาอะไรมาเสวย ว่าให้เห็นเหตุเห็นผลซึ่งทุกข์ไหนที่จะเข้าไปแทรก ทุกข์เหล่านี้ก็เป็นสมมุติทั้งนั้น สุข ก็เป็นสมมุติ ทุกข์ ก็เป็นสมมุติ มันเป็นสมมุติด้วยกันทั้งนั้นสิ่งเหล่านี้ จิตนั้นเป็นจิตวิมุตติเข้ากันได้ยังไง เนอะเป็นขั้นๆ ตอนๆ อย่างนั้น แล้วจะเอาทุกข์เหล่านี้เข้าไปสวมท่าน หรือเข้าไปบีบบังคับท่านได้ยังไง เป็นอฐานะ เรียกว่า เป็นไปไม่ได้แล้ว เมื่อถึงขั้นนั้นแล้วเป็นขั้นอฐานะ เป็นไปไม่ได้แล้ว ทำยังไงก็ไม่เป็น จะบังคับให้ชิมก็ไม่ชิมเมื่อถึงขั้นเป็นอฐานะแล้ว เมื่ออยู่ในฐานะที่ควรเกี่ยวข้องกันได้มันถึงเป็นไปได้

ดูหมู่เพื่อนปฏิบัตินี้ โห ผมพูดจริง ๆ นะผมไม่ได้ดูถูกเหยียดหยาม ผมไม่ได้ตำหนิติโทษหมู่เพื่อนโดยหาเหตุผลไม่ได้ ดูแล้วมันหนักใจในเรื่องความเชื่อ ๆ ซ่า ๆ อยู่ นะ จะทำยังไง ๆ มันเห็นอยู่ตลอดจะว่าไง เลยทำให้อ่อนใจอดทนาระอาใจ เฮ้อ ธรรมพระพุทธานี้จะหมดจะสิ้นไปเรื่อย ๆ แบบที่ได้มองเห็นอยู่นี้หรือ นั่น แบบนี้ไม่ใช่แบบฆ่ากิเลส มีแต่แบบกิเลสฆ่าพระกรรมฐานนี่นะ เซ่อ ๆ ซ่า ๆ ถูกจุมจุมไป ๆ ด้วยอากัปกริยาต่าง ๆ ซึ่งไม่มีสติสังขาร ไม่มีปัญญาพิจารณาแก้ไขหรือสลัดปิดมันบ้างเลย ไม่รู้ตัวนี่จะทำยังไง นี่ชิมมันนำทุเรศนะ ให้จำให้ตึนะคำพูดเหล่านี้พร้อมกับการปฏิบัติไป เราตายไปแล้วเรื่องนี้จะกังวานขึ้นในหัวใจของท่านผู้ปฏิบัติ และเป็นขึ้นมาภายในใจนั้นแล และสด ๆ ร้อน ๆ เสียด้วยกับนี่นะ พอเจ้าของปรากฏผิงขึ้นมาจากภายในชั้นใดภูมิใด มันจะค่อยระลึกได้ทันที ๆ ทีเดียว เพราะอันนี้ออกมาจากความจริงที่มีอยู่ในหัวใจของทุกคน

ต้องหาวิธีตัดมันซึ่งผู้ปฏิบัติธรรม ไม่เสาะไม่แสวงไม่หาวิธีหลายแง่หลายแขนงแล้ว
ไม่ได้นะ ภาวนาไปก็สักแต่ว่า เลยกลายเป็นพิธีไป กิเลสมันไม่ใช่พิธี มันไม่ใช่เป็นเจ้าพิธี
เหมือนเราที่จะฆ่ากิเลสเป็นเจ้าพิธี มันเข้ากันไม่ได้นะ กิเลสเป็นกิเลสวันยังค่ำ แสดงออก
ทุกอากัปภิกิริยาของมันเป็นกิเลสทั้งนั้น เพื่อชนกองทุกข์มาบีบหัวใจเราทั้งนั้น พากันจำเอา
เอาเท่านี้แหละ ไม่พูดมากแหละ เหนื่อย